

GUIA PER ALS INVESTIGADORS DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA EN MATÈRIA DE PROTECCIÓ DE DADES PERSONALS

1 Objectiu d'aquesta guia	2
2 La normativa de protecció de dades personals: les mateixes regles de joc en tot l'espai econòmic europeu	2
3 Definicions	3
4 Qüestions relatives a la fase de disseny d'un projecte de recerca	4
4.1 Quan s'ha d'aplicar la normativa de protecció de dades en un projecte de recerca?	4
4.2 Es pot recollir qualsevol tipus de dada?	5
4.3 Cal pseudonimitzar les dades personals durant el tractament?	5
4.4 Quines mesures de seguretat cal establir segons el tipus de dades personals tractades en el projecte de recerca?	6
4.5 El projecte de recerca es desenvolupa juntament amb altres universitats o organitzacions?	6
4.6 Es comuniquen dades personals fora de l'espai econòmic europeu o a organitzacions internacionals?	6
4.7 Quan s'ha de fer una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades?	7
5 Qüestions que relatives a la fase d'execució d'un projecte de recerca	7
5.1 Com s'informen les persones participants sobre l'ús de les seves dades personals?	7
5.2 Es recullen dades personals d'estrangers?	9
5.3 Es recullen dades de menors d'edat?	9
5.4 Necessiteu contractar un tercer per prestar algun servei?	10
5.5 Hi ha estudiants universitaris tractant dades personals amb finalitats científiques en el marc del projecte de recerca?	10
5.6 Com s'ha d'actuar quan una persona afectada sol·licita exercir algun dels drets sobre protecció de dades personals?	10
6 Qüestions relatives a la fase de publicació dels resultats de la recerca i conservació de les dades ..	11
6.1 Publicareu els resultats de la recerca amb dades anònimes o anonimitzades?	11
6.2 Heu pensat a fer reutilitzables les dades?	11
6.3 Durant quant temps es conserven les dades personals?	11
6.4 Com s'eliminen les dades personals?	12
7 Referències	12
7.1 Normativa	12
7.2 Recursos electrònics	13

1 Objectiu d'aquesta guia

Aquesta guia s'ha elaborat amb la finalitat de disposar d'un document que sigui d'utilitat als investigadors de la Universitat de Barcelona quan hagin de tractar dades personals en projectes de recerca, atès que, si bé en moltes ocasions ja en coneixen els principis a bastament, en determinades circumstàncies poden necessitar més suport. També pretén facilitar el compliment de la protecció de dades des de l'inici de projecte i, per tant, recull les qüestions principals relatives a la protecció de dades que els investigadors fora bo que es plantegessin durant la fase de disseny dels projectes de recerca.

La Universitat, mitjançant els grups, centres i altres estructures de recerca existents, és la responsable de les dades personals que s'utilitzen amb finalitats de recerca científica. Per tant, li correspon vetllar perquè els investigadors desenvolupin la recerca respectant tots els drets i llibertats fonamentals de les persones, per a la qual cosa fa èmfasi, d'una banda, en l'autonomia de la persona que participa en la recerca per decidir que les seves dades personals puguin ser recollides i tractades i, de l'altra, en les garanties de confidencialitat i de seguretat d'aquestes dades durant tot el projecte.

Aquesta guia s'emmiralla en les recomanacions que donen als investigadors les universitats europees més prestigioses, amb una llarga experiència a l'hora d'abordar aspectes relacionats amb aquesta matèria, per dur a terme la recerca d'acord amb els estàndards europeus en protecció de dades.

2 La normativa de protecció de dades personals: les mateixes regles de joc en tot l'espai econòmic europeu

La protecció de dades personals està regulada a tots els estats membres de l'espai econòmic europeu pels mateixos principis, establerts pel Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades; en endavant, RGPD). En el cas que ens ocupa, entre aquests principis cal destacar el que disposa que ni les universitats ni els grups de recerca són els titulars de les dades personals, sinó que els titulars són sempre les persones físiques a les quals fan referència. No obstant això, sí que correspon tant a les universitats com als grups de recerca custodiar-les i tractar-les d'una manera diligent i amb respecte pels drets fonamentals i les llibertats de les persones.

En vista que l'RGPD fa més de cinquanta remissions al dret nacional de cada estat membre, els legisladors han aprovat la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (en endavant, LOPDGDD), per complementar i desenvolupar l'RGPD. Per tant, en els projectes de recerca cal tenir en compte aquestes dues normes.

En el cas que s'hagin de tractar, amb finalitats de recerca científica, dades personals relatives a la salut i que es trobin contingudes en la història clínica, cal considerar també el que estableixen la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica (Parlament de Catalunya), i la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica (Corts Generals). Així mateix, si es vol dur a terme recerca biomèdica, és necessari complir, a més, el que disposa la Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica, que és la norma específica que recull els principis establerts en el Conveni núm. 164 del Consell d'Europa, de 4 d'abril de 1997, per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà respecte a les aplicacions de la biologia i la medicina.

3 Definicions

En aquest apartat es poden consultar les definicions dels conceptes de l'àmbit de la protecció de dades personals que es fan servir al llarg d'aquesta guia.

Concepte	Definició
Dada personal	Qualsevol informació referent a persones físiques identificades o identificables, sigui informació numèrica, alfabètica, gràfica, fotogràfica, acústica o de qualsevol altre tipus.
Categories especials de dades	Dades personals que revelen l'origen ètnic o racial, les opinions polítiques, les conviccions religioses o filosòfiques o l'afiliació sindical, i dades genètiques, dades biomètriques destinades a identificar de manera unívoca una persona física, dades relatives a la salut, o dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona física.
Dada pseudonimitzada	Dada personal que es pot atribuir a una persona física utilitzant informació addicional, sempre que aquesta informació consti per separat i estigui subjecta a mesures tècniques i organitzatives destinades a garantir que les dades personals no s'atribueixen a una persona física identificada o identificable.
Dada anonimitzada	Dada que no pot associar-se a una persona identificada o identificable perquè s'ha destruït el nexa amb aquesta persona.
Dada anònima	Dada registrada sense un nexa amb una persona identificada o identificable.
Tractament de dades	Qualsevol operació o conjunt d'operacions aplicat sobre dades personals o conjunts de dades personals, sigui per procediments automatitzats o no, com ara la recollida, el registre, l'organització, l'estructuració, la conservació, l'adaptació o la modificació, l'extracció, la consulta, la utilització, la comunicació per transmissió, la difusió o qualsevol altra forma d'habilitació d'accés, l'acarament o la interconnexió, la limitació, la supressió o la destrucció.
Persona afectada o interessada	Persona física que és titular de les dades personals que siguin objecte de tractament.
Consentiment de la persona afectada o interessada	Qualsevol manifestació de voluntat lliure, específica, informada i inequívoca per la qual la persona afectada o interessada accepta, mitjançant una declaració o una acció afirmativa clara, el tractament de dades personals que l'afecten.

Concepte	Definició
Responsable del tractament	Persona física o jurídica, autoritat pública, servei o qualsevol altre organisme que, sol o juntament amb d'altres, determina les finalitats i els mitjans del tractament, encara que no el dugui a terme materialment.
Encarregat del tractament	Persona física o jurídica, autoritat pública, servei o qualsevol altre organisme que tracta dades personals per compte del responsable del tractament.
Transferència internacional de dades	Tractament de dades que suposa una transmissió d'aquestes dades fora del territori de l'espai econòmic europeu.

Taula 1. Definicions dels conceptes bàsics en matèria de protecció de dades en el marc de projectes de recerca universitaris. Font pròpia.

4 Qüestions relatives a la fase de disseny d'un projecte de recerca

Si esteu planificant un projecte de recerca, fora bo tenir en compte una sèrie de consideracions.

4.1 Quan s'ha d'aplicar la normativa de protecció de dades en un projecte de recerca?

La normativa de protecció de dades s'aplica sempre que en el projecte de recerca s'hagin de tractar dades personals, és a dir, informació relativa a una persona identificada o identificable. Per determinar si una persona és identificable, s'han de tenir en compte tots els mitjans que raonablement es puguin usar per identificar-la directament o indirectament (per exemple, els costos i el temps necessaris per a la identificació), considerant tant la tecnologia disponible en el moment del tractament com els avenços tecnològics.

En canvi, la normativa esmentada no s'aplica ni a la informació anònima (aquella informació que des que és coneguda no guarda relació amb una persona física identificada o identificable) ni a les dades anonimitzades (dades que, si bé abans es referien a una persona identificada o identificable, s'han modificat de manera que ja no es poden relacionar amb la persona a la qual es referien). Per arribar a obtenir dades anonimitzades, es requereix emprar tècniques d'anonimització.¹

Cal tenir present que, si en lloc de guardar les dades emprant el nom i els cognoms, es fa servir un codi alfanumèric i es disposa d'una llista que relacioni el nom i els cognoms amb aquest codi, les dades són pseudonimitzades i continuen sent dades personals, atès que la persona encara és identificable.

És convenient que s'avalui la possibilitat d'assolir els objectius del projecte de recerca sense haver de tractar dades personals (per exemple, utilitzant dades anònimes). Unicament en el supòsit que els

---

1. Respecte de les tècniques d'anonimització, es poden consultar els documents «Opinion 05/2014 on anonymisation techniques», del Grup de Treball de l'Article 29 (ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp216_en.pdf) i «10 malentendidos relacionados con la anonimización», de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades (aepd.es/es/documento/10-malentendidos-anonimizacion.pdf).

objectius no es puguin assolir sense tractar aquestes dades, aleshores s'han de recollir i tractar d'acord amb les consideracions que s'indiquen en aquesta guia.

4.2 Es pot recollir qualsevol tipus de dada?

Es poden recollir les dades personals que siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb les finalitats del projecte de recerca (principi de minimització de les dades). En el context de la recerca, l'investigador podria considerar, per exemple, obtenir el rang d'edat de la persona participant, en lloc de la data de naixement, o el codi postal, en lloc de l'adreça postal completa.

La normativa de protecció de dades confereix una protecció especial a les «dades sensibles» o «categories especials de dades», que són aquelles que revelen l'origen ètnic o racial, les opinions polítiques, les conviccions religioses o filosòfiques o l'afiliació sindical, o bé les dades genètiques, les dades biomètriques, les dades relatives a la salut, o les dades relatives a la vida sexual i les orientacions sexuals. En la mesura que sigui possible, s'hauria d'evitar recollir-ne, tret que sigui estrictament necessari per al projecte de recerca que es dugui a terme.

4.3 Cal pseudonimitzar les dades personals durant el tractament?

Com ja s'ha dit, sempre que sigui possible, fora bo que la recerca es dugués a terme sense tractar dades personals, per exemple, utilitzant dades anònimes o anonimitzades. Si això no fos possible, perquè calgués tenir identificada la persona a qui pertanyen les dades personals, seria aconsellable emprar tècniques de pseudonimització mentre s'estiguin tractant les dades, per tal de dificultar que la identifiquin tercers i reduir l'impacte que la participació en el projecte té sobre la privacitat de les persones.

La pseudonimització és un tractament de dades personals en què les dades resultants ja no es poden atribuir de manera directa a una persona en particular sense recórrer a informació addicional, sempre que aquesta informació es mantingui separada i estigui subjecta a mesures tècniques i organitzatives de seguretat. Per exemple, la pseudonimització es pot fer substituint el nom i els cognoms per un número identificatiu generat aleatòriament i disposant d'una llista encriptada de correspondències entre el número aleatori i els noms i cognoms.

Així doncs, com que la informació pseudonimitzada encara permet identificar una persona de manera indirecta, aquesta informació continua sent una dada personal i, per tant, és objecte de la normativa de protecció de dades personals.

En el cas que les dades s'utilitzin de manera pseudonimitzada, fora bo que en els fulls d'informació sobre el projecte no es fessin servir expressions com ara «les respostes són anònimes» o «les dades es conserven de manera anònima». En canvi, seria recomanable explicar a les persones participants que les dades es codifiquen o pseudonimitzen i que la llista que relaciona la seva identitat amb el codi o pseudònim només és accessible, per exemple, per l'investigador principal i està protegida degudament.

Finalment, cal tenir en compte que certs tipus de projectes (per exemple, quan s'empren tècniques de mineria de dades) poden fer que dades que, abans de ser tractades en el projecte, eren anònimes o estaven anonimitzades un cop tractades estiguin més relacionades amb una persona identificable i es puguin arribar a considerar dades personals. És recomanable tenir en consideració el risc de reidentificació en aquests projectes i adoptar mesures per mitigar-lo.

4.4 Quines mesures de seguretat cal establir segons el tipus de dades personals tractades en el projecte de recerca?

Les dades poden ser recollides de moltes maneres (per exemple, mitjançant formularis, enregistraments d'entrevistes o enquestes en línia) i ser emmagatzemades en una varietat de formats (per exemple, notes escrites a mà, enregistraments digitals, arxius informàtics). Cada mecanisme per recopilar i emmagatzemar dades planteja determinades qüestions en relació amb la seguretat contra l'accés i l'ús no autoritzats, la prevenció de la pèrdua o el dany accidentals, i la indisponibilitat eventual de les dades.

L'RGPD exigeix que es prenguin mesures tècniques i organitzatives apropiades per garantir un nivell de seguretat adequat al risc, considerant la naturalesa, l'abast, el context i les finalitats del tractament, així com la probabilitat i l'impacte dels riscos de seguretat per als drets i les llibertats de les persones físiques. Això implica que cal fer una anàlisi dels riscos relatius a la seguretat associats als projectes de recerca per determinar les mesures de seguretat que cal implementar.

Així mateix, cal tenir present que, en el cas del sector públic, la disposició addicional primera de la LOPDGDD estableix que s'han d'aplicar les mesures de seguretat que preveu l'Esquema Nacional de Seguretat. El 5 de maig de 2022 va entrar en vigor el Reial decret 311/2022, de 3 de maig, pel qual es regula l'Esquema Nacional de Seguretat. En el mateix sentit que l'RGPD, aquest Reial decret estableix que cal fer una anàlisi de riscos per determinar les mesures de seguretat tècniques i organitzatives.²

4.5 El projecte de recerca es desenvolupa juntament amb altres universitats o organitzacions?

Quan dues o més organitzacions (per exemple, dues o més universitats) determinen conjuntament els objectius i els mitjans d'un tractament, se les considera corresponsables del tractament. Per exemple, pot donar-se aquesta situació en el cas que grups de recerca de diferents universitats treballin en un projecte definint conjuntament els tipus de dades que es recolliran, els tractaments que s'hi faran i els mitjans que s'empraran per dur-lo a terme. Aquest és el cas en què dos grups de recerca de diferents universitats acorden el tipus de dades que cal recollir mitjançant un formulari electrònic, així com la plataforma comuna en la qual s'emmagatzemaran per dur a terme un projecte.

Els corresponsables han de determinar mitjançant un «acord de corresponsabilitat del tractament de dades personals» les responsabilitats respectives pel que fa al compliment de les obligacions imposades per l'RGPD i, en particular, respecte a la resposta a l'exercici de drets per part de les persones afectades i al subministrament del dret d'informació.³

4.6 Es comuniquen dades personals fora de l'espai econòmic europeu o a organitzacions internacionals?

La comunicació de dades entre organitzacions establertes en els països de l'espai econòmic europeu (els estats membres de la Unió Europea, més Islàndia, Liechtenstein i Noruega) es regeix per les mateixes regles que les comunicacions que es fan entre organitzacions establertes en territori espanyol.

Quan les comunicacions de dades tenen com a destinatària una organització situada fora de l'espai econòmic europeu (EEE) o una organització internacional, s'anomenen «transferències internacionals»,

---

2. Com a orientació de les mesures de seguretat que es poden implementar, es pot consultar el web de protecció de dades de la Universitat de Barcelona (ub.edu/secretariageneral/ca/proteccio_dades/pd_recerca.html).

3. Es pot consultar un model d'acord de corresponsabilitat al web de protecció de dades de la Universitat de Barcelona (ub.edu/secretariageneral/ca/proteccio_dades/pd_recerca.html).

les quals tenen un règim específic que cal tenir en compte. En concret, no està permès transferir dades personals fora de l'EEE llevat que el país, territori o organització internacional al qual es vulguin enviar les dades asseguri un «nivell adequat de protecció de dades personals» per a les persones interessades. La Unió Europea considera que poc més d'una desena de països atorguen una «protecció adequada» per poder transferir-hi les dades personals.⁴

Si es té la intenció de compartir dades personals amb institucions de recerca de fora de l'EEE o contractar un servei prestat des de fora de l'EEE que no es troba en cap dels països esmentats, cal formalitzar-hi les clàusules contractuals tipus aprovades per la Comissió Europea.⁵

4.7 Quan s'ha de fer una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades?

Quan el tractament impliqui un alt risc per als drets i llibertats de les persones afectades, cal fer una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades abans d'iniciar-lo.⁶ Per saber quan es dona l'alt risc esmentat, l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades ha emès una llista orientativa de criteris que permeten estimar-lo.⁷ Si concorren dos o més criteris dels indicats en la llista esmentada, cal fer una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades. En aquest cas, es recomana que contacteu amb el delegat de protecció de dades de la Universitat de Barcelona.⁸

5 Qüestions que relatives a la fase d'execució d'un projecte de recerca

Un cop finalitzada la fase de planificació del projecte de recerca, en començar la fase d'execució i, des de la perspectiva de la protecció de dades, és recomanable tenir presents algunes qüestions.

5.1 Com s'informen les persones participants sobre l'ús de les seves dades personals?

Prèviament a la recollida de dades personals, els participants en el projecte de recerca han de ser informats de manera expressa, precisa i inequívoca dels aspectes següents, sense perjudici del que puguin requerir, des de la perspectiva de l'ètica, la Comissió de Bioètica de la Universitat de Barcelona o normatives sectorials (per exemple, en la utilització de mostres biològiques):

---

4. La llista actualitzada de països als quals es poden comunicar dades personals sobre la base d'una decisió d'adequació emesa per la Comissió Europea es pot consultar a aepd.es/es/derechos-y-deberes/cumple-tus-deberes/medidas-de-cumplimiento/transferencias-internacionales.

5. La Decisió d'execució (UE) 2021/914 de la Comissió, de 4 de juny de 2021, relativa a les clàusules contractuals tipus per a la transferència de dades personals a tercers països de conformitat amb el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell es pot consultar a eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX:32021D0914.

6. Respecte de l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, es pot consultar una guia publicada per l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades a apdcat.gencat.cat/ca/documentacio/guies_basiques/Guies-apdcat/Guia-sobre-la-evaluacion-de-impacto-relativa-a-la-proteccion-de-datos-en-el-RGPD.

7. La llista de criteris emesa per l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades a l'efecte de determinar quan cal fer una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades es pot consultar a apdcat.gencat.cat/web/contenut/02-drets_i_obligacions/obligacions/documents/Lista-DPIA-CAT.pdf.

8. Les dades de contacte del delegat de protecció de dades són: Gran Via de les Corts Catalanes, 585, 08007 Barcelona; <protecciodedades@ub.edu>.

- a) De la identitat i de les dades de contacte del responsable del tractament que, en el cas de la Universitat de Barcelona, és sempre la Secretaria General (encara que materialment no dugui a terme els tractaments).⁹
- b) De les dades de contacte del delegat de protecció de dades.¹⁰
- c) De la finalitat del tractament, que, en general, és la gestió i l'execució del projecte de recerca.
- d) De la base jurídica que fa lícit el tractament:
- Com a regla general, és el compliment d'una missió realitzada en interès públic, sobre la base del que estableixen la Llei orgànica 2/2003, de 22 de març, del Sistema Universitari, i la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya. En aquest cas, cal fer referència explícita a les dues lleis esmentades.
  - Ara bé, quan es tractin categories especials de dades, és el consentiment explícit de la persona afectada. En aquest cas, també cal informar que les persones afectades tenen el dret a retirar-ne una còpia o el fet que s'hagin prestat.
- e) Dels destinataris o de les categories de destinataris de les dades personals.
- f) De la intenció del responsable de fer transferències internacionals de dades personals a un tercer país o organització internacional. En el cas que es duguin a terme sobre la base d'una decisió d'adequació (és a dir, a un dels estats considerats com a segurs) o de garanties adequades (per exemple, d'acord amb unes clàusules contractuals tipus), cal indicar-ho, així com el mitjà per obtenir-ne una còpia o el fet que s'hagin prestat.
- g) Del termini de conservació de la informació o dels criteris usats per determinar aquest termini.
- h) Dels drets a accedir a les dades personals, a rectificar-les, a suprimir-les, a limitar-ne el tractament, a oposar-se al tractament, així com a sol·licitar-ne la portabilitat. També cal indicar que aquests drets s'han d'exercir davant de la Secretaria General amb un document a què cal adjuntar una fotocòpia del DNI o d'un altre document vàlid que identifiqui la persona afectada.
- i) Del dret a presentar una reclamació davant de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.
- j) De l'existència de decisions automatitzades, inclosa l'elaboració de perfils, si se'n fan; de la lògica aplicada, i de les conseqüències per a la persona afectada.

Aquesta informació relativa al tractament de dades personals (també coneguda com a «dret d'informació») s'acostuma a incloure en els documents o formularis que es faciliten a les persones afectades per informar-les sobre el projecte de recerca.¹¹

La normativa habilita que no s'hagi de facilitar tota la informació anterior en el cos d'un formulari electrònic, sinó únicament els aspectes següents: la identitat del responsable del tractament (en el cas de la Universitat de Barcelona, la Secretaria General), la finalitat del tractament (en aquest cas, gestionar i executar el projecte de recerca corresponent), la relació de drets indicats en l'apartat *h*, així com una adreça electrònica on es pugui consultar tota la informació relativa al tractament de dades personals.

---

9. Les dades de contacte de la Secretaria General són: Gran Via de les Corts Catalanes, 585, 08007 Barcelona; <secretaria.general@ub.edu>.

10. Les dades de contacte del delegat de protecció de dades són: Gran Via de les Corts Catalanes, 585, 08007 Barcelona; <protecciodedades@ub.edu>.

11. Es pot consultar un model d'informació relativa al tractament de dades personals al web de protecció de dades de la Universitat de Barcelona (ub.edu/secretariageneral/ca/proteccio_dades/pd_recerca.html).

Així mateix, cal que s'inclouï en el formulari una casella de marcatge obligatori en què la persona afectada declari haver llegit la informació relativa al tractament de dades personals. En el cas que sigui necessari obtenir el consentiment explícit¹² per al tractament de les dades personals, perquè es recullen categories especials de dades, cal afegir-hi una segona casella per tal que, en marcar-la, la persona afectada també consenti el tractament de les dades personals en els termes assenyalats.

En el supòsit que les dades no s'hagin obtingut directament de la persona afectada (per exemple, quan el grup de recerca les hagi rebut d'una altra universitat), cal informar-la de tots els aspectes anteriors en el termini d'un mes des de la recepció de les dades i, a més, també cal indicar-li l'origen de les dades i les categories de dades rebudes.

En tot cas, cal tenir present que s'han de conservar les evidències que s'ha proporcionat la informació esmentada i, si correspon, que s'ha obtingut el consentiment corresponent.

5.2 Es recullen dades personals d'estrangers?

Si les dades personals es tracten en territori nacional, amb independència de la nacionalitat i del lloc de residència dels titulars de les dades, aquestes dades estan sotmeses a la legislació europea i nacional de protecció de dades. Per tant, les persones estrangeres que participin en el projecte tenen el mateix dret que les seves dades es tractin de manera segura i poden exercir els mateixos drets sobre les seves dades personals que els ciutadans nacionals de qualsevol estat membre de l'espai econòmic europeu.

En aquests casos, cal facilitar la informació relativa al tractament de dades personals indicada en l'apartat anterior en una llengua que entengui la persona participant.

5.3 Es recullen dades de menors d'edat?

Respecte dels menors, cal tenir en compte que a Espanya l'edat mínima per poder consentir el tractament de dades personals és de catorze anys. En el cas que participin en el projecte persones menors de catorze anys, cal que atorgui el consentiment el titular de la pàtria potestat o tutela.

Ara bé, en el cas dels projectes de recerca en salut, cal considerar que, en aplicació de la normativa sectorial, quan el menor tingui catorze anys o més pot atorgar el consentiment per al tractament de les seves dades personals en la mesura que sigui competent per comprendre l'abast de la intervenció sobre la salut. Altrament, es requereix el consentiment dels titulars de la potestat parental o els tutors, després d'haver-lo escoltat.

En el cas dels projectes de recerca biomèdica (aquells que utilitzen mostres biològiques o dades genètiques), el consentiment només el poden atorgar els majors de divuit anys.

---

12. És important no confondre el consentiment per al tractament de les dades personals, el qual regula la normativa de protecció de dades personals, amb el consentiment informat, que es pot requerir des de l'ètica o altra normativa (per exemple, la normativa reguladora dels assajos clínics).

5.4 Necessiteu contractar un tercer per prestar algun servei?

Si es contracta un tercer perquè presti un servei que requereix el tractament de dades personals (per exemple, un servei de transcripció d'enregistraments d'entrevistes o un servei d'emmagatzematge en el núvol), aquest tercer té la consideració d'«encarregat del tractament».¹³

En aquest cas, la Universitat continua sent responsable que el tercer compleixi la normativa de protecció de dades durant la prestació del servei i, per tant, cal que examini les garanties en relació amb la seguretat i la protecció de les dades que ofereix el proveïdor abans de contractar-lo. Així mateix, cal que en el contracte o acord s'estableixin determinats aspectes relacionats amb la protecció de dades.¹⁴

En tot cas, per garantir millor la privacitat de les persones es recomana usar els serveis que presta la Universitat de Barcelona i que només es planteji contractar serveis prestats per tercers quan els serveis propis de la institució no satisfacin les necessitats del projecte.

5.5 Hi ha estudiants universitaris tractant dades personals amb finalitats científiques en el marc del projecte de recerca?

Els estudiants només poden tractar dades personals si disposen de l'autorització expressa de l'investigador principal del projecte de recerca en què estiguin col·laborant.

L'investigador que supervisi estudiants universitaris que hagin de tractar dades personals en el marc de projectes de recerca ha d'informar-los sobre les obligacions que estableix la normativa de protecció de dades (deure de secret, mesures de seguretat, etc.). És recomanable que aquests estudiants signin una declaració de confidencialitat.¹⁵

La utilització de dades personals per part dels estudiants ha d'estar limitada al tractament del mínim de dades personals necessàries per assolir els objectius acadèmics i científics.

Els estudiants només poden eliminar registres o conjunts de dades personals si disposen de l'autorització escrita corresponent, emesa per l'investigador principal del projecte de recerca.

5.6 Com s'ha d'actuar quan una persona afectada sol·licita exercir algun dels drets sobre protecció de dades personals?

Les persones afectades tenen un conjunt de drets que tracten de garantir el control sobre les seves dades personals: el dret a accedir-hi, el dret a rectificar-les, el dret a suprimir-les, el dret a limitar-ne el tractament, el dret a oposar-se al tractament, així com el dret a la portabilitat. En el supòsit que una persona afectada sol·liciti exercir-los, cal que remeti al més aviat possible la sol·licitud a la Secretaria General, atès que, com a responsable del tractament, li correspon resoldre-la en el termini d'un mes, sense perjudici de la col·laboració de l'investigador principal, que es necessita per fer efectiu el dret exercit.

---

13. L'encarregat del tractament no s'ha de confondre amb les persones de la Universitat de Barcelona que, d'acord amb les seves funcions, estan autoritzades a tractar les dades personals.

14. Es pot consultar un model d'acord d'encàrrec de tractament al web de protecció de dades de la Universitat de Barcelona (ub.edu/secretariageneral/ca/proteccio_dades/pd_recerca.html).

15. Es pot consultar un model de declaració de confidencialitat al web de protecció de dades de la Universitat de Barcelona (ub.edu/secretariageneral/ca/proteccio_dades/pd_recerca.html).

6 Qüestions relatives a la fase de publicació dels resultats de la recerca i conservació de les dades

Per a la fase de publicació dels resultats del projecte de recerca i conservació de les dades tractades, convé tenir en compte algunes consideracions.

6.1 Publicareu els resultats de la recerca amb dades anònimes o anonimitzades?

Com a norma general, els resultats de la recerca s'haurien de publicar amb dades anònimes o anonimitzades.

En el cas excepcional que s'hagin de publicar dades personals (és a dir, amb informació que permeti identificar les persones participants), cal haver-ne informat prèviament les persones participants (per exemple, havent-ho previst en l'apartat relatiu als destinataris del dret d'informació) i, si escau, disposar del seu consentiment.

6.2 Heu pensat a fer reutilitzables les dades?

Si les dades de recerca estan organitzades, documentades, conservades i posades a disposició per compartir, poden ser reutilitzades. Això significa que poden tenir una vida útil més llarga que la durada del projecte de recerca en el marc de les quals s'han obtingut. Cal tenir en compte que els proveïdors de fons de recerca i de revistes científiques poden esperar que compartiu les dades obtingudes o les dades que fonamenten els resultats publicats.

Per fer-ho, cal que les dades s'hagin anonimitzat. Únicament en els casos que, excepcionalment, no es puguin anonimitzar, cal haver-ne informat les persones participants prèviament.

6.3 Durant quant temps es conserven les dades personals?

Les dades personals no es poden conservar durant més temps del necessari per assolir la finalitat per a la qual s'han recollit, és a dir, per dur a terme el projecte de recerca i publicar-ne els resultats.

Això significa que s'ha de considerar en quin moment es poden suprimir o anonimitzar les dades que permeten identificar les persones participants. Aquest és el moment a partir del qual es considera que les dades personals han deixat de ser necessàries. En alguns casos és necessari conservar les dades per un temps superior, atès que ho poden requerir les bases de la convocatòria de l'ajut corresponent o perquè s'ha presentat una reclamació sobre la utilització de les dades davant d'una autoritat de control de protecció de dades.

Un cop finalitzat el temps esmentat, cal «bloquejar» les dades personals (inclosos els documents amb el dret d'informació i l'obtenció del consentiment). És a dir, cal identificar-les i reservar-les adoptant les mesures tècniques i organitzatives adequades per impedir-ne el tractament i garantir-ne l'autenticitat i la data de bloqueig (per exemple, conservant-les encriptades i separades de les dades de la resta de projectes). Només es poden utilitzar quan calgui posar-les a disposició dels jutges i tribunals, del Ministeri Fiscal o de les administracions públiques competents i, en particular, de les autoritats de protecció de dades, per a l'exigència de possibles responsabilitats derivades del tractament. Com a termini de bloqueig, es recomana prendre com a referència tres anys des que s'acaben de tractar, atès que és el termini per a la prescripció de les infraccions més greus de la normativa de protecció de dades.

En el cas que es vulgui fer un estudi longitudinal, s'entén que les dades obtingudes durant el projecte inicial continuen sent necessàries i, per tant, es poden conservar amb vista al projecte posterior. Ara bé, cal haver informat les persones participants d'aquesta circumstància, és a dir, que les seves dades personals s'han de conservar per un termini superior a la durada del projecte en què participen, a l'efecte de dur a terme un estudi longitudinal. En aquests estudis també s'acostuma a informar les persones que participen en el projecte inicial del fet que s'hi pot contactar per convidar-les a participar en el projecte posterior i que, en el cas que no vulguin participar-hi, les dades personals obtingudes durant el projecte inicial s'anonimitzen.

6.4 Com s'eliminen les dades personals?

Les dades personals emprades en la recerca s'han d'anonimitzar o destruir quan ja no siguin necessàries per a la finalitat per a la qual s'han recollit. Si s'anonimitzen, ja no són dades personals i, per tant, no són objecte de la normativa de protecció de dades personals.

Quan s'hagin de suprimir les dades personals, es poden seguir les recomanacions següents:

- Els documents en suport paper que continguin dades personals s'han d'eliminar mitjançant l'ús de màquines destructores.
- Les dades enregistrades en format digital han de ser destruïdes, sempre que sigui possible, fent servir algun algoritme de sobreescritura. Si s'empra la funció «suprimir» de l'ordinador o es fa una formatació simple del disc, en general les dades no s'esborren de manera permanent.
- Les dades enregistrades en mitjans digitals no regravables, com ara CD o DVD, s'han d'eliminar mitjançant procediments de destrucció física dels suports (per exemple, triturant-los).

Cal tenir present que, si es vol fer donació d'equipaments que han contingut dades personals, és convenient treure'n els discs durs abans de lliurar-los.

7 Referències

7.1 Normativa

- Conveni núm. 164 del Consell d'Europa, de 4 d'abril de 1997, per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà respecte a les aplicacions de la biologia i la medicina.
- Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica.
- Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.
- Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica.
- Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.
- Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.
- Reial decret 311/2022, de 3 de maig, pel qual es regula l'Esquema Nacional de Seguretat.

7.2 Recursos electrònics

- Agència Espanyola de Protecció de Dades (2018). «Guía práctica para las evaluaciones de impacto en la protección de los datos sujetas al RGPD».
<<https://www.aepd.es/sites/default/files/2019-09/guia-evaluaciones-de-impacto-rgpd.pdf>>
- Agència Espanyola de Protecció de Dades (2021). «10 malentendidos relacionados con la anonimización».
<<https://www.aepd.es/es/documento/10-malentendidos-anonimizacion.pdf>>
- Agència Espanyola de Protecció de Dades (2021). «Garantías para las transferencias de datos personales a terceros países u organizaciones internacionales».
<<https://www.aepd.es/es/derechos-y-deberes/cumple-tus-deberes/medidas-de-cumplimiento/transferencias-internacionales>>
- Autoritat Catalana de Protecció de Dades (2018). «Guia per al compliment del deure d'informar a l'RGPD».
<https://apdcat.gencat.cat/ca/documentacio/guies_basiques/Guies-apdcat/guia_per_al_compliment_del_deure_d_informar_RGPD>
- Autoritat Catalana de Protecció de Dades (2019). «Guia pràctica sobre l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades».
<https://apdcat.gencat.cat/ca/documentacio/guies_basiques/Guies-apdcat/Guia-sobre-la-evaluacion-de-impacto-relativa-a-la-proteccion-de-datos-en-el-RGPD>
- Autoritat Catalana de Protecció de Dades (2019). «Llista de tipus de tractaments de dades que requereixen avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades».
<https://apdcat.gencat.cat/web/.content/02-drets_i_obligacions/obligacions/documents/Lista-DPIA-CAT.pdf>
- Comissió Europea (2018). «Ethics and data protection».
<https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/ethics/h2020_hi_ethics-data-protection_en.pdf>
- Comissió Europea (2021). «Decisión de Ejecución (UE) 2021/914 de la Comisión de 4 de junio de 2021 relativa a las cláusulas contractuales tipo para la transferencia de datos personales a terceros países de conformidad con el Reglamento (UE) 2016/679 del Parlamento Europeo y del Consejo».
<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX:32021D0914>>
- Comissió Nacional d'Informàtica i Llibertats (2018). «L'analyse d'impact relative à la protection des données (AIPD)».
<<https://www.cnil.fr/fr/RGPD-analyse-impact-protection-des-donnees-aipd>>
- Comitè Europeu de Protecció de Dades (2019). «Dictamen 3/2019 sobre las preguntas y respuestas acerca de la relación entre el Reglamento sobre ensayos clínicos (REC) y el Reglamento general de protección de datos (RGPD) [artículo 70, apartado 1, letra b)]».
<https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/201903_edpb_opinion_ctrq_es.pdf>
- Grup de Treball de l'Article 29 (2014). «Opinion 05/2014 on anonymisation techniques».
<https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp216_en.pdf>
- Imperial College de Londres (2021). «Guide 4-Research».
<<https://www.imperial.ac.uk/admin-services/secretariat/information-governance/data-protection/internal-guidance/guide-4---research>>

- Supervisor Europeu de Protecció de Dades (2020). «A preliminary opinion on data protection and scientific research».
<https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/20-01-06_opinion_research_en.pdf>
- Universitat de Cambridge (2018). «Academic research involving personal data: quick guide».
<<https://www.research-integrity.admin.cam.ac.uk/academic-research-involving-personal-data>>
- Universitat d'Oxford (2018). «Data protection & research».
<<https://researchsupport.admin.ox.ac.uk/policy/data#/collapse470516>>
- Universitat Pompeu Fabra (2021). «Recerca i dades de caràcter personal».
<<https://www.upf.edu/web/proteccio-dades/recerca-i-dades-de-caracter-personal>>